

creació-participació-festa-tallers-imaginari col·lectiu-cohesió social

www.tallersperalafesta.org

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació

Obra Social
Fundació laCaixa

FUSIC

EL “POU BO”

LOCALITZACIÓ

El Pou Bo es troba dins el terme municipal de Torregrossa i al sector NO del centre urbà. Geogràficament, s'ubica al camí de Vencilló en l'encreuament amb el Camí del Pla de Vencilló.

TROBALLA

Aquesta construcció d'abastiment d'aigua fou buidada l'any 1973. Segons la tradició oral es tractava d'un pou que hagueren construït els “moros”, atribució molt estesa a les nostres contrades en mostres i restes històriques d'origen incert i remot. La curiositat per saber què hi havia a l'interior i la possibilitat de buidar-lo d'aigua, motivà que aquell any s'endegués una campanya de neteja interior i de reconstrucció exterior.

Durant el procés de neteja, s'extragué una gran quantitat de llims que s'havien dipositat al fons i al llarg dels temps, amb els quals també aparegueren algunes monedes fraccionàries del segle XIX i de poc valor, restes de ceràmica moderna, així com algunes armes i altres elements bèl·lics de la darrera contesa civil.

Pel que fa a la reconstrucció exterior, a més de garantir el perímetre de seguretat, s'hi construïren els murs del pou, tot seguint l'estructura interna i s'hi col·locà una peça transversal sobre dos pilars a la part superior -tot seguint el model de les restes pètries que es varen localitzar “in situ”- i on presumiblement s'hi fixava la politja i el cordam per servir les galledes d'extracció de l'aigua.

L'entorn del pou fou completat amb la plantada d'uns quants arbres a fi de proveir la zona d'ombra.

DESCRIPCIÓ I DATACIÓ

Un cop buidat, s'observà que es tractava d'una obra ben original, amb parets interiors de pedres ben escairades i a la part inferior de les quals s'hi disposaven arcs cecs laterals. La base, de planta rectangular consisteix en una sola peça de pedra en forma d'olla o cubeta. Aleshores es demanà la presència del cronista oficial de la ciutat de Lleida, sr. Josep Lladonosa i Pujol a fi de datar-ne la construcció.

Al seu parer, es datava l'obra al redós dels segles IV i V d.J.. en el període conegut com a Baix Imperi Romà, idea versemblant si tenim en compte tot el procés de ruralització de la població urbana i el seu establiment en zones de pagès. Sembla que aquesta fou la dinàmica que seguí el *municipium* de Lleida i per tant, es podria considerar l'establiment

d'algun nucli familiar en aquell indret d'explotació agrícola i/o ramadera (*uilla*) i integrat per alguns membres al servei d'una família benestant. La teoria esdevé versemblant en trobar-ne molts altres casos d'aquell període de crisi i de canvis socials profunds.

Per altra banda, aleshores, es lligava la construcció del pou com a recurs de proveïment situat vora alguna de les antigues vies romanes de comunicació i que hauria abastit, fins i tot, el pas de les tropes. Tanmateix aquesta idea ha perdut força per la manca de referències arqueològiques i documentals que poguessin refermar-la.

Sigui com sigui, cal considerar alguns aspectes gens menyspreables que ens adrecen a copsar la seva importància:

- a. La construcció d'un pou d'una fondària de quinze metres i que suposa tot un procés feixuc i llarg d'extracció de la terra.
- b. El recobriment de les parets laterals amb pedres regulars, ben escairades i col·locades i que demana la intervenció de mans expertes.
- c. La construcció d'arcs cecs a la part inferior de cadascun dels murs, tot seguint una tècnica acurada en un procés lent.
- d. La instal·lació d'una base regular de pedra (se suposa que no es tracta de la "pedra mare" del sòl), amb un treball que demana la instal·lació de politges i el descens d'una càrrega molt considerable, alhora que una precisió important.
- e. Una obra d'aquesta magnitud, en aquell període, suposava no només la necessitat de proveïment d'aigua, sinó també garantir-ne el cabal durant un llarg període de temps.

Tot fa pensar en una obra d'envergadura, que necessitava la intervenció de moltes mans i durant força temps; fins i tot, d'una certa jerarquització social que abraçaria des de la figura del "*concomitante*" fins el treballador de base; i per tant, des d'un promotor a un obrer qualsevol tot passant per un encarregat, un mesurador, etc.

CAUSES I RAONS DEL POU BO

Se sap que, tradicionalment, aquesta era una zona ben escadussera en aqüífers de superfície -fora d'algun rierol estacional- a la qual s'hi afegia la pobra composició pròpia de sòl en una orogènia un sic accidentada pròpia de les acaballes de la zona d'altiplans i elevacions del nord de la comarca veïna de Les Garrigues (a la qual pertanyé Torregrossa fins la creació del Pla d'Urgell, el 1988).

Els cultius de la zona es limitaven a diverses varietats de cereals, oliveres i vinya, en una solució de continuïtat al llarg de la història i que en confirmen diversos registres arqueològics ja des del Bronze final i primer Ferro (s. VIII-VII a.J.) i durant el període ibèric, durant els segles IV i III a.J. Durant l'època medieval i moderna, tenim constància de les dificultats d'algunes anyades en la producció de cereals -el cultiu tradicional per

excel·lència-, fins que aquest panorama va anar canviant progressivament amb l'arribada del canal d'Urgell i la planificació d'una xarxa de regatge a les cotes corresponents.

Una breu referència geogràfica de mans d'un dels descendents de Cristòfor Colom descrivia aquesta zona com a terra de secà.

De totes maneres, l'existència d'aquest pou, com de molts altres de la zona, respon no només a la necessitat d'abastiment d'aigua, sinó també a l'explotació històrica d'un recurs que ofereix el subsòl en una capa freàtica prou important.

Per tant, concloem la importància d'aquest pou com a element bàsic i indispensable que afavorís la sedentarització d'una comunitat humana, més o menys gran i/o contínua, amb una activitat socioeconòmica lligada, segurament, a l'explotació bé ramadera, bé agrícola intensiva (que no extensiva) de subsistència i manteniment

EL COSTUM I LA TRADICIÓ

A més d'aquest breu recorregut, ja hem fet una breu pinzellada a la tradició oral en parlar dels orígens atribuïts al Pou Bo. En aquest punt hi afegim la tradició, avui perduda, de la "casa pouera", una família que residia prop del pou i que s'encarregava d'extreure'n aigua a canvi d'un pagament que, suposem, en la majoria de casos, seria satisfet en espècie com succeïa en altres serveis de l'antigor.

Ramon Manuel Ribelles i Puig
Torregrossa, juny 2008